

---

**ERDÉLYI Tea & MOLNÁR Attila & PIRISI Károly**

## **A migráció szerepe a demográfiai kihívások kezelésében**

### **Bevezető**

Szinte közhely, hogy a migráció története az emberiség történetével lényegében egyidős. Ez a tanulmány részben a közelmúlt – elsősorban az Európai – migrációs folyamatainak rövid áttekintésére vállalkozik. Részben azt a kérdést járja körül, hogy a migránsok munkaerőpiaci integrációjának segítségével megoldhatóak-e egyes demográfiai problémák, különösen az aktív korúak számának csökkenéséből következő munkaerőhiány.

Az ENSZ globális becslése szerint 2020-ban mintegy 281 millió nemzetközi migráns volt a világon - ami a világ népességének 3,6%-a -, amelynek közel kétharmada munkamigráns. A Covid-19 miatt a nemzetközi migránsok 2020-ra becsült száma mintegy 2 millióval alacsonyabb volt, mint amilyen egyébként lett volna. (McAuliffe, 2021).

A Mexikóból USA felé irányuló folyosó a legnagyobb, a Szíriai Arab Köztársaságból Törökországba a világ második legnagyobb migrációs folyosója (MPI, 2023).

Ha a nemzetközi migránsok számát régiók szerint vizsgáljuk, akkor jelenleg Európa a legnagyobb célpont (87 millió fő), amelyet szorosan követ Ázsia (86 millió fő). Harmadik Észak-Amerika (59 millió fő), majd Afrika következik (25 millió fő). Ahogy az elmúlt 50 évben, az USA továbbra is a migránsok elsődleges célpontja (51 millió fő). A második legfontosabb célország Németország lett (16 millió fő), míg Szaúd-Arábia 13 millióval a harmadik legnagyobb célország. Az első öt célországot az Orosz Föderáció és az Egyesült Királyság egészíti ki, mintegy 12 millió, illetve 9 millió nemzetközi migránssal.

A közel 18 millió külföldön élő emberével India a világ legnagyobb kivándorló népességével rendelkezett. Mexikó a második (11 millió fő). Az Orosz Föderáció a harmadik, amelyet szorosan követ Kína (10,8 millió, illetve 10 millió fő). Az ötödik a Szíriai Arab Köztársaság (8 millió fő). Mintegy 19 millió európai élt a kontinensen kívül.

A Földön (2019-ben) a migráns munkavállalók aránya a teljes munkaerőben 2,3%-t tett ki. Az alsó és felső-közép jövedelmű országokban 1,4%, illetve 2,2%-ot, ugyanakkor a magas jövedelmű országokban 18,2%-t. Tehát a migráns munkavállalók 67 százaléka - becslések szerint 113,9 millió ember - a magas jövedelmű országokban tartózkodott.

2020 végén világszerte összesen 26,4 millió menekült volt. A menekültek 73%-át a szomszédos országok fogadták be (MPI, 2023).

### **Az EU migrációs helyzete**

Az EU-ban 2022 harmadik negyedében mérték az eddigi legnagyobb átlagos munkaerő-hiányt, 3%-ot. Ausztria, Belgium, Csehország, Németország és Hollandia, ahol akut a helyzet. A legkedvezőbb Bulgáriában és Romániában. Magyarország kicsivel az átlag felett található (Weber, 2023).

Az élhető környezet és a munkaerő kínálat fenntartása érdekében fontos, hogy az egyes országok korrekt bevándorlás politikát folytassanak (ILO, 2022). E megállapítással volt kissé ellentétes a menekültek átmeneti foglalkoztatási tilalma, amely mintegy 15%-kal rontotta a migránsok foglalkoztatási lehetőségét 1985-2012 között, ami az egyén esélyeire 10 évig volt hatással (Fasani, 2021).

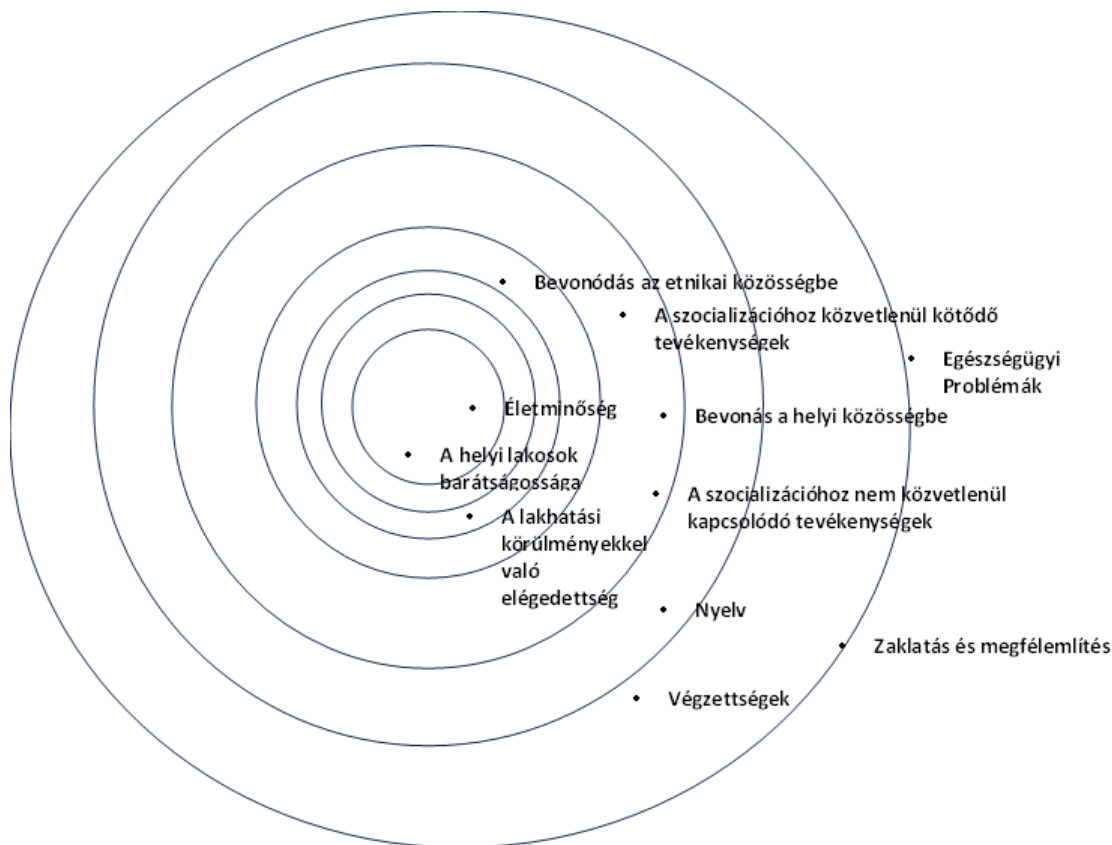
A szemléletváltást jelzi már, hogy napjainkban az európai állami és a magán munkaközvetítők a 88-as és a 181-es Konvenció alapján, a Korrekt Toborzási Kezdeményezés (Fair Recruitment Initiative) elve szerint dolgoznak, illetve bevezetik a MIPEX 2015-öt, mint visszacsatolási lehetőséget (Migrant Integration Policy Index) (The EU WAPES, 2022) (Özge, 2015).

A téma felértékelődését jelzi a nemzetközi szervezetek aktív tevékenységéről született tanulmányok számának emelkedése (OECD, 2003) (Poptcheva, 2015) (EU Commission, 2016) (OECD, 2018) (European Migration Network, 2019) (Schenner, 2019) (Morales, 2020) (OECD, 2022).

Az EU munkaerő hiányát, illetve a migrációs nyomást jelzi, hogy a COVID-19 alatt is emelkedett EU-ban a harmadik országból érkezettek aránya a foglalkoztatottakon belül, mivel ez 2019-ben 4,9%, 2021-ben és 2022-ben 5,3% volt (EU Migration Network, 2023).

Az elmúlt évtizedben a nyugati országok csökkentették az alacsony iskolai végzettségű bevándorlók arányát. A magasabb fokú képzettséggel rendelkező harmadik országból érkező migránsok integrálása során a tanulmányok elismerése (recognition of prior learning, RPL) kulcs fontosságú (Andersson, 2021). E folyamat részeként pl. a németek 2000-től váltottak és meghirdették a STEM-végzettségű (Science, Technology, Engineering, and Mathematics) bevándorlókat vonzó programjukat (Grigoleit, 2017). Összeségében a bevándorlók integrációjára ható tényezőket az 1. ábra mutatja.

**1. ábra:** A bevándorlók integrációjára ható tényezők



*Forrás: Ager, 2008*

Megállapítható, hogy a menekültek minél gyorsabb integrálásának első lépése a munkahelyhez jutás. A következő a nyelvtanulás, ezután – ha szükséges – képzés következik (Arendt, 2020). A különböző szervezésű, de összehangolt képzés szükséges a bevándorlók részére (Holger, 2021).

Az EU átlagában a foglalkoztatottak kb. 31%-a minősül kulcs-munkaerőnek. Míg Dániában és Franciaországban ez az arány 40% felett van, addig Bulgáriában és Szlovéniában mintegy 10%.

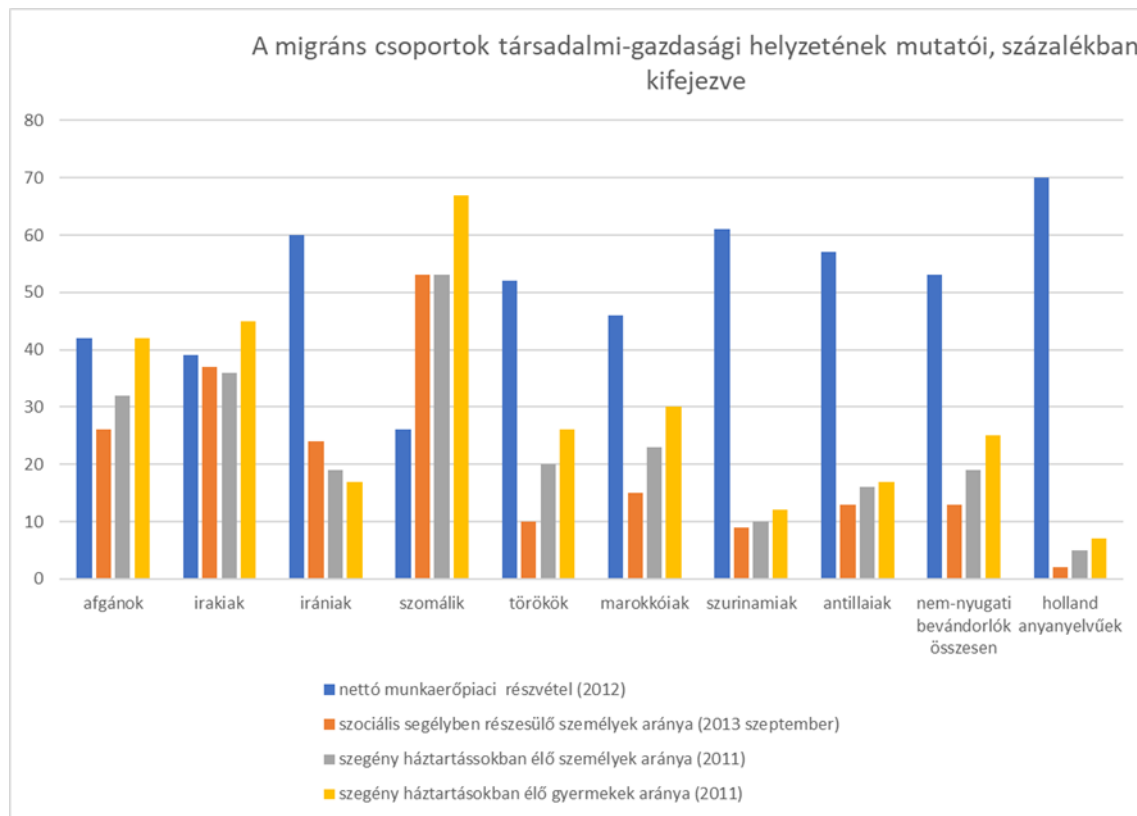
A kulcs-munkaerőn belül a bevándorlók EU-s aránya átlagosan kb. 13%. A legalacsonyabb a Visegrádi országokban és Romániában (0-1%), a legmagasabb Luxemburgban (50% felett), valamint Cipruson és Írországból (30%) (Fasani, 2020).

## Egyes országok tapasztalatai

### Hollandia

Hollandiában csak marginális különbség van a nemek között a migránsokat tekintve. Nemzetiséget tekintve pl. a lengyelek foglalkoztatási szintje magasabb, mint a bolgároké és a spanyoloké a legmagasabb (Ala-Mantila, 2018). A Hollandiába harmadik országból bevándorlók társadalmi-gazdasági helyzetét mutatja a 2. ábra.

**2. ábra:** A migráns csoportok társadalmi-gazdasági helyzetének mutatói százalékban kifejezve



Forrás: Godfried, 2015

Összességében a grafikon a szociális-kulturális beilleszkedés fontosságát mutatja. Jellemzőnek mondható, hogy Rotterdamban nemrégben letelepedett szíriai és eritreai menekültek esetében az önállósá válás elérése volt mindkét oldalról az elérendő cél és a társadalmi-kulturális beilleszkedés segítése, mint hiátus jelent meg (Dagevos, 2021).

### Németország

Németországban 2014-ben, míg az ott születettek foglalkoztatási rátája aránylag kis mértékben haladta meg a németül jól beszélő bevándoroltak foglalkoztatási rátáját, addig a kezdő, vagy rosszul beszélők esetében a különbség mintegy háromszoros. Ehhez mindkét bevándorló csoport esetében mintegy 8 év ott tartózkodás előfeltétel (Degler, 2017).

A 2015-ös bevándorlási hullám utáni években javult a német intézmény rendszer hatékonysága, mely a bevándorlók integrálásával foglalkozik (Herbert, 2019). Ennek része, hogy az NGO-kat bevonják a folyamatba. Az NGO-hoz eljuttatott CV-eket azok továbbították a munkaadókhöz. 6, illetve 12 hónap múlva pozitív hatást mértek. A magasabb végzettségűek esetében jobbat (Battisti, 2019). Ugyanakkor a Covid-19 alatt sérülékenyebbek lettek a német munkáltatók és így a bevándorlók integrálódási esélyei is romlottak (Falkenhain, 2020).

A német munkaerő-piacon minimális elvárás, hogy évente legalább 400 ezer, lehetőleg szakképzett munkás vándoroljon be. Ehhez járul hozzá, hogy 2019-ben 39 ezren, 2020-ban pedig 29 ezren érkeztek az unión kívülről. 2021 első felében a harmadik országból érkezett bevándorlók 19,8%-a

Indiából, 12,5%-a Kínából érkezett. A más országokból érkezők létszám aránya lényegében pár százalékot tett ki (Graf, 2021).

Ugyanakkor 2021 év végi adatok szerint már 240 ezren voltak azok, akik hosszú időre beragadtak egy köztes jogi kategóriába: nem kaptak menedékjogot, de nem is toloncolták ki őket. Ezért a következő fontosabb intézkedéseket vezették be:

- Akik legalább öt éve vannak a fenti köztes státuszban, állandó tartózkodási engedélyt kapnak egy éven belül, ha teljesítenek bizonyos feltételeket.
- Nyolcra öt évre csökkentik a német állampolgárság eléréséhez szükséges tartózkodási időt.
- Bevezetik a kettős állampolgárság lehetőségét, ez főként a török vendégmunkásoknak lehet vonzó, akik nem szeretik feladni a török állampolgárságot.
- A Németországban élők közeli hozzátartozói ezentúl családtagként nyelvi teszt nélkül szerezhetnek tartózkodási engedélyt.
- A magasan képzett szakemberek bevándorlását megkönnyítő úgynevezett Kék kártyához most évi legalább 56 400 eurós fizetést kell adni a munkavállalóknak, ezt az összeget csökkenteni fogják.
- A Kék kártyát kiterjesztik bizonyos szakmákra, például a szakácsokra, a villanyszerelőkre és a kamionsofőrökre (Torontali, 2022).

Megállapították, hogy a Hamburgba érkező STEM végzettségű bevándorló nők érvényesülését nagymértékben hátráltatja a hozott etnikai kulturális hagyomány (Grigoleit, 2017).

### *Skandináv országok*

Történelmileg Dánia volt az első ország, mely törvényben szabályozta a bevándorlók segítségnyújtását. De a mindennapokban a dán munkaerő-piaci struktúra és a bevándorlók közti strukturális különbség gondot okoz (Liv, 2021). Ezen próbál segíteni, hogy a menekülteknek Dániában az 'első munka' program során vagy munkahelyet, vagy munkába ágyazott tréninget kell keresniük. A férfiak pár óra alatt találnak bizonytalan munkát, a nőknél a lassabb munkahely keresés mértéke nem változott a program bevezetése óta (Auer, 2020).

Svédországban 2008-tól könnyítettek a bevándorló vállalkozók bevándorlási szabályain (Kazlou, 2019).

A civil szociális szervezetek (civil society organizations, CSOs) tevékenysége a skandináv országokban elterjedt. Ennek egyik eleme a Göteborgi Egyetem mentorálásával 2015-ben indult program a migránsok integrálására (Alaraj, 2019).

Azonban 3 csapda helyzet mutatkozik.

- A szolgáltatások rendelkezésre állása korlátozott;
- hiányzik a közvetlen munkaerő-piaci kapcsolat;
- a személyre szabott szolgáltatások nyújtása korlátozott (Bontenbal, 2021).

Ausztriában és Svédországban 3 szinten nézték a LMIS (the labour market integration support) hatását a Covid alatt. Az integrálás egyéni szintű hatékonyságát találták inkább esetlegesnek illetve, hogy bevándorló nők még Svédországban is hátrányban vannak (Besic, 2021) (Spehar, 2021).

Az egyéni szint fontosságát jelzi, hogy Svédországban az ideglenes tartózkodási engedéllyel rendelkezők kisebb eséllyel vesznek részt oktatásban és nagyobb eséllyel lesznek munkanélküliek, mint az állandó tartózkodási engedéllyel rendelkezők (Jutyik, 2020).

Két bevándorlót nagymértékben alkalmazó norvég vállalatnál vizsgálták, hogy a vállalatok milyen ismérv alapján választanak az etnikai csoportok között. A puha faktorok fontosságát találták, mint magyarózó tényezőt (Fribeg, 2018).

A finn munkanélküli bevándorlók számára indított program sikeres volt, mivel 47%-kal emelte a kumulatív jövedelmet (Sarvimäki, 2016).

### *Egyéb országok*

Egyrészt a SIRIUS projektben résztvevő 11 ország közül az UK abszorpciók képessége a legjobb, majd csehek, a finnek és a svájciak következnek (Belegri, 2019) (Mexi, 2021). Másrészt az UK és Hollandia elrettentő bevándorlás politikát folytat. A hollandok szegregált szállásokat, a britek lepusztult városrészeket használnak. Paradox, hogy így is fontos célországok. A menekültek mentális egészsége mindkét országban relatíve rossz, amin az integráció javításával lehetne változtatni (Bakker, 2016). Amelyet a személyre, illetve csoportokra szabott állami befogadási politikát kellene elősegíteni (Fernández, 2020) (Smyth 2010). Magállapítható, hogy a brit központi stratégia hiánya gyengíti a bevándorlók és a munkaadók kapcsolódási lehetőségét, így növelve a nyomást a szociális ellátó rendszerre (Iván, 2016) (Mulvey, 2015) (Bloch, 2008).

Svájcban a munkaügyi szervezet (PES) a menekültek számára ritkábban ad aktív támogatást, vagy a menekültek kevésbé akarják azt igénybe venni (Aumüller, 2016).

Ausztriában, Németországban és Svédországban vizsgálták az aktív foglalkoztatási eszközöket (ALMPs). Megállapítást nyert, hogy ezek felhasználását a munkaadók igényei szerint célszerű működtetni (Fossati, 2020). Ennek érdekében pl. Ausztria 2015-től kompetencia mérést használ. Ugyanakkor az osztrák integrációs programban nagyobb hangsúlyt kellene kapnia a kulturális nevelésnek. Az osztrák integrációs program a nőket kevésbé éri el, mely más országokra is jellemző (Klarer, 2022) (Ortlieb, 2020) (Pfeffer, 2018).

### **Integrációs lehetőségek**

Ha 3 szinten – intézményi, szervezeti, egyéni – vizsgáljuk a bevándorlók lehetőségét, Canvas plafonokat találunk jellemzően, melyek csökkentésére az Eurofound tanulmánya az egységesebb EU gyakorlat érdekében a német példát javasolja. További lehetőség az EU-s Blue Card fejlesztése, egy Blue Card Index alkalmazásával, hogy a nemzeti szintű érdekek jobban összehangolódnak a magas képzettségű bevándorlók megszerzésekor (Cerna, 2018) (Weber, 2016) (Lee, 2020).

2008-2014 közötti EU Labour Survey adatai alapján, azt látják, hogy a gazdasági bevándorlók esetében személyre szabott szolgáltatásokat célszerű nyújtani (Zwysen, 2020).

Négy kulcseleme van a jó integrációnak:

- korrekt kétoldalú és regionális keret,
- rugalmas migrációs programok,
- ráhatás az integrációs eszközök igénybevételére,
- erőteljes kapcsolat a magán munkáltatókkal (Angennendt, 2015).

### **A közeljövő EU-s tendenciái**

Az Európai Bizottság 2022-es jelentése szerint az Unió 50 éve tartó népességnövekedése az elmúlt években lelassult. A lassulás fő oka, hogy a halálozások számának növekedését és a születések számának csökkenését a nettó migráció nem képes ellensúlyozni. 2030 utánra általános csökkenő tendencia várható az Unióban, míg egyes tagállamok, köztük hazánk is, már most fogyó népességet mutat. A népesség fogyása mellett a várható élettartam növekedése, a társadalom elöregedése további terhet ró az egészségügyi és a szociális ellátórendszerekre. Az aktív korú lakosság számának csökkenésének hatása pedig megmutatkozik a munkaerőpiacon, és a nyugdíjak fenntarthatóságát is kérdésessé teszi. Az Európai Bizottság ez utóbbi megoldásához a szélesebb körű munkaerőpiaci aktivizálást javasolja, így a nők, a nem tanuló fiatalok, az idősek és a fogyatékos személyek erősebb bevonását. (European Commission, 2022)

A fentebb elemzett szakirodalom alapján úgy tűnik, hogy a szociokulturális beilleszkedésen keresztül, amelynek alapja a munkaerőpiaci integráció (önálló megélhetés elérése) a bevándorlók a társadalom integráns részévé válhatnak, egyszerre oldva meg a fogadó társadalom előbb leírt problémáit, és a

migráció befogadás-kirekesztés kérdéskörében mozgó alapvető problémáit. Így a jövő szempontjából Európa számára kívánatos lehet az olyan, pozitív migrációs tendenciák ösztönzése, amelyek a munkahelyi integráción keresztül a társadalmi integráció irányába mutatnak. Szintén hasznos lehet a klímahelyzet és geopolitikai okok miatt jelen lévő vándorlási tendenciák ilyen jellegűvé való átfordítása.

### **A kutatás anyaga, hipotézis és módszer**

Európában, különösen Magyarországon, úgy érzékelhető, hogy az elmúlt egy-két évtizedben nemcsak a bevándorlók száma növekedett, hanem nőtt a kibocsátó országok száma is – tehát a több ember több országból érkezik. Erre alapoztuk a vizsgálni kívánt hipotézist: az elmúlt évtizedekben nemcsak a migráció volumene nőtt, hanem a kibocsátó országok varianciája is.

A hipotézist az ENSZ migrációs adatainak másodelemzésével kívántuk vizsgálni (UN, 2023), 1990-2020 közötti migrációs tendenciák elemzésével. Az elemzéshez tíz országot választottunk ki, köztük az unión kívüli, jelentősebb bevándorlással számoló országokat, Európából pedig skandináv, nyugat és kelet-európai országokat. Azaz az elemzésbe integráltunk minden olyan országot, amelyek az elemző részben, mint jelentősebb migráció-ügyi intézkedéssel bírót említettünk. A kiválasztott tíz ország: USA, Kanada, Új-Zéland, Finnország, Svédország, Svájc, Németország, Írország, Lengyelország és Magyarország.

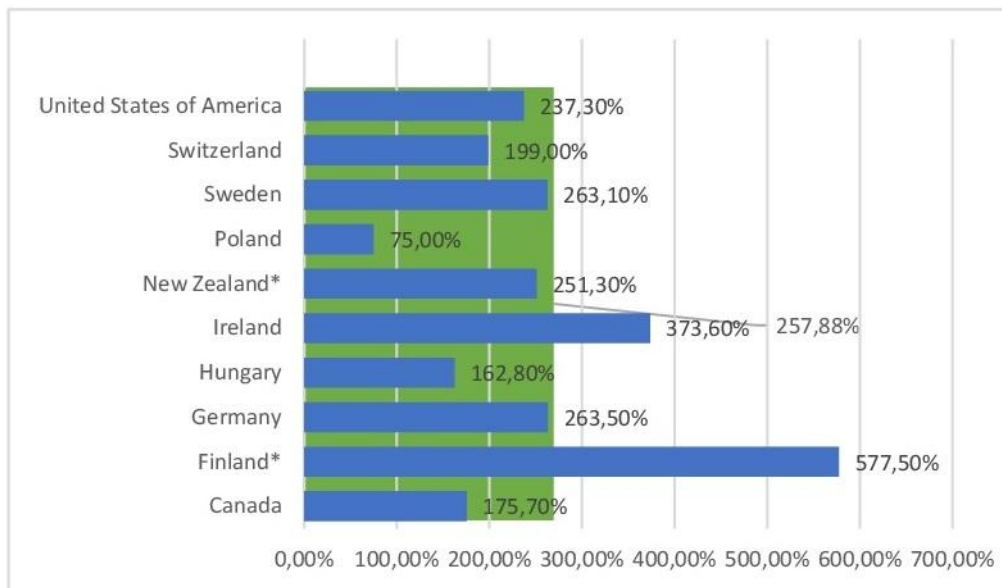
Az elemzést a világ vándorlását kibocsátó és befogadó országok szerint listázó adatbázisra alapoztuk, az érintett országok népességi adataihoz a Population City (2023) adatbázisát használtuk. A hipotézis vizsgálata során először a bevándorlók számának alakulását vizsgáltuk meg, az időszakon belül az elemzett országokon belüli változás mellett a világ vándorlásához mért értékekre is kitérve. Ezt követően a bevándorlók népességhez mért arányának alakulását, majd a kibocsátó országok számának változását vizsgáltuk.

### **Eredmények**

#### *A bevándorlók számának alakulása a vizsgált országokban*

Az 1990-2020 közötti időszakban a vizsgált tíz ország vándorlása adja a világ vándorlásának negyedét-ötödét. Az időszakban a világszintű vándorlás 1,8-szeresére nőtt, míg a vizsgált országokban a növekedés több mint 2,5-szeres. A világ fő vándorlási célországai között a vizsgált tíz közül három jelentősebb is szerepel. Világszinten az USA a bevándorlók 10-15%-nak célországa a vizsgált időszakban, Kanada és Németország 2,5-5,5%-é – míg a többi hét ország a világ teljes vándorlásából 1% alatti mértékben fogad be. Az 1990-2020 közötti bevándorlás alakulásában a három legnagyobb befogadó ország nagyságrendileg más adatokat mutat, mint a többiek, a tendencia azonban hasonló: nagyrészt egyenletesen növekvő. Némi eltérést jelent ebben az egyenletes trendvonalától elugró, 2020-as növekedés Németország és kisebb mértékben Új-Zéland és Svédország esetén. Az elemzettek között szereplő két kelet-európai ország a többiektől eltérő tendenciát mutat. Magyarországon a növekedés késleltetve következett be, egy 1990-2000 közötti csökkenő időszak után, míg Lengyelország 1990-2015 között a többiek növekedéséhez hasonló ütemű csökkenést mutat, csupán a 2020-as év hozott – előző okán kiugró mértékű – növekedést a bevándorlók fogadásában. A nagyobb befogadó országok közül tehát 1990-2010 között mindenhol egyenletes, de különböző mértékű növekedés látható, ami a világ migrációjának abszolútszámain is megmutatkozik.

**3. ábra:** A bevándorlás növekedése 2020-ra 1990 bázisán, országoként (zöld: átlagos növekedés)



*Forrás: saját szerkesztés*

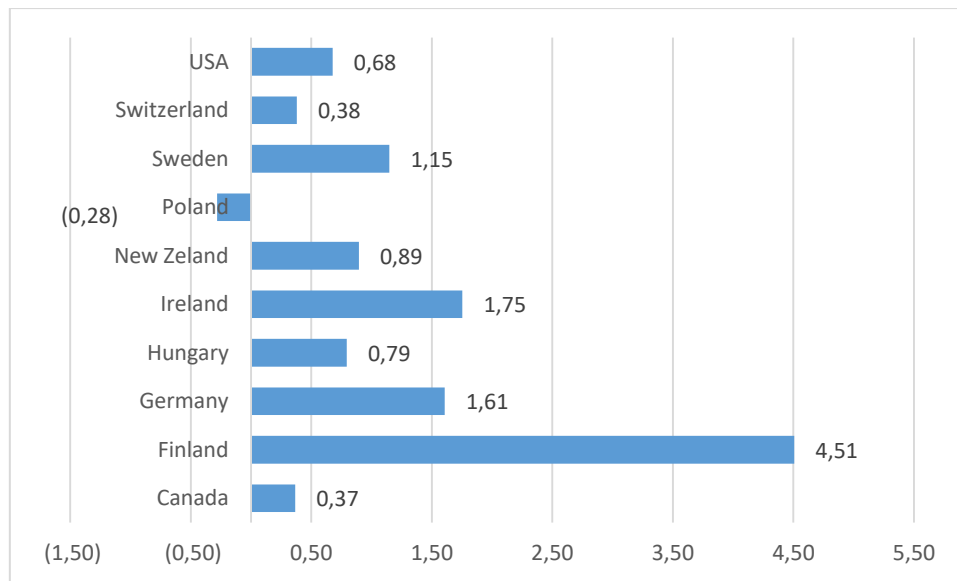
Az éves betelepülés 1990-2020 közötti évben a vizsgált országokban átlagosan valamivel több mint a 2,5-szeresére nőtt. Ettől negatív irányba lényegesen Kanada és Magyarország tért el, ahol alig több mint másfélszeresére, illetve Lengyelország, ahol a vizsgált időszakban a bevándorlás 75%-ra csökkent. Az átlagnál nagyobb, 3,7-szeres bevándorlással számolhatott Írország, míg Finnországba 2020-ban több mint 5,7-szer annyian érkeztek, mint 1990-ben.

A tíz ország összesített vándorlásának a felénél valamivel nagyobb arányát az USA adja. Ebben az elmúlt 30 évben folyamatos hullámválás volt, de az időszak végére mindössze 2 százalékpontos növekedés összegezhető. A vizsgált országok közül a másik két nagy jelentőségű befogadó ország Kanada és Németország esetén ellentétes tendencia figyelhető meg: Kanadát folyamatos, enyhe csökkenés, Németországot egy enyhe csökkenő tendenciát követő kisebb növekedés jellemzi. 2020-ban Kanadába világszinten minden negyven-negyvenötödik, Németországba nagyjából minden tizenhat-tizenhetedik migráns törekedett.

Noha 1990-2020 között Írország, Svédország és Új-Zéland jelentősége is nőtt a bevándorlók befogadásában, ezek az országok a vizsgált tíz országba érkezőknek még mindig csak 1-4%-át fogadják, míg az abszolút számokban is jelentős növekedést mutató Finnország 1% alatt marad. A befogadás terén átfogó csökkenést mutató Lengyelország mellett Magyarország és Svájc is kisebb arányban vette ki a világszintű vándorlás befogadásából 2020-ban mint 1990-ben.

*A bevándorlás alakulása a népesség arányában*

A népesség tekintetében a vizsgált országok nagyobb csoportját 1990-2020 között egyenletesen, enyhén növekedő tendencia jellemzi, ide tartozik USA, Kanada és Új-Zéland, az európai országok közül pedig Svájc és Írország. Ennél erőteljesebb növekedés jellemzi a skandináv országokat, így Finnországot és Svédországot. Németország esetén mintha a keleti és nyugati tendenciák keverednének: 1990-2000 között egy erősebb majd enyhébb népesség növekedési fázist követően tízéves csökkenés volt jellemző, majd egy eredőjében stagnálást mutató népességszám hullámválást figyelhetünk meg. Lengyelország 1990-2020 között végig népesség hullámválást mutat, csökkenő és növekvő periódusok váltják egymást, a teljes időszak tekintetében enyhe pozitív (növekvő) eredővel, míg hazánkat 1990 óta folyamatos, enyhe népességcsökkenés jellemzi. Mindeközben a bevándorlók lakossághoz mért aránya majdnem minden országban nő. Egyedül Lengyelországban érezhető fordított tendencia, illetve Magyarországon 2000 után fordul át a csökkenés növekedésbe.

**4. ábra:** A bevándorlók arányának változása országoként 1990-2020 között

*Forrás: saját szerkesztés*

1990-2020 között mindenhol nőtt a bevándorlók aránya a lakosságban, átlagban 1,18-szorosára. Ettől szignifikánsan (0,5 pont vagy ennél többel tér el) kisebb a növekmény az USA, Kanada, Svájc esetén – ezt a bevándorláspolitikát magyarázza, de a 0-1 közötti érték még mindig a bevándorlók lakosságbeli arányának kisebb növekedését jelenti. Szignifikánsan nagyobb Írország esetén, míg Finnország a bevándorlók lakosságbeli arányát jelentősen növelte a vizsgált időszakban. Lengyelország az egyetlen, amely esetén ez az arány valamelyest csökkent.

#### *A kibocsátó országok variációjának alakulása*

A kibocsátó országok tekintetében a bevándorlók számának és népességhez viszonyított arányának alakulásához hasonlóan, nem egységes tendencia jellemzi a tíz vizsgált országot. A kibocsátó országok számának átlaga évenként 143-155 között mozog, a legtöbb helyről szinte minden évben Kanadába érkeznek, 197-201 országból. A variancia igen jelentős, 170 feletti kibocsátó országgal Írország, Svájc és Svédország esetén is. A kibocsátó országok számának jelentősebb növekedéséről 1990-2020 között ezek közül egyedül Írország számolható be, 172-ről 182-re, azonban az ezt követő öt évben a variancia itt is a kezdeti értékre esett vissza.

**1. tábla:** A kibocsátó országok számának változása, 1990-2020

	1990	1995	2000	2005	2010	2015	2020
Canada	197	198	198	200	200	201	201
Finland	129	164	163	170	175	180	174
Germany	134	134	134	134	134	134	136
Hungary	135	157	157	157	157	179	179
Ireland	172	182	182	182	182	182	173
New Zealand	55	55	55	56	56	56	56
Poland	116	116	116	116	116	116	116
Sweden	174	174	176	179	180	181	180
Switzerland	172	173	173	173	173	178	178
USA	147	147	147	147	147	147	147

*Forrás: saját szerkesztés*

A kibocsátó országok közepes varianciáját mutató országok közül az USA és Németország esetén a variancia nem vagy nem jelentős mértékben nőtt 1990-2020 között. Míg Magyarország és Finnország esetén jelentős volt a kibocsátó országok számának növekedése: 44 és 45. Lengyelország csökkenő befogadás és hullámszerűen stagnáló népesség mellett, Új-Zéland enyhe növekedő tendenciák mellett a kibocsátó országok varianciájának viszonylag kis mértékét mutatja, a teljes időszakban.

### Összegzés

Úgy tűnik, hogy 2020-ra ott nőtt erősebben a küldő országok varianciája, ahol az 1990-ben kisebb volt – azaz ahová akkor kevesebb országból érkeztek. A kisebb bevándorlási volumen növekedést mutató országoknál, mint USA, Kanada, Lengyelország, a küldő országok számának növekedése általában kisebb volt (vagy nulla), ugyanakkor Svájc alig egyharmaddal több bevándorlója egyharmaddal többféle országból érkezik 2020-ban. Svédország a kisebb növekedési ütem és az eleve több helyről érkező bevándorlók mellett is nagyobb varianciát mutat 2020-ban mint 1990-ben, míg Németországba kevesebb helyről, többen jönnek mind 1990-ben mind 2020-ban.

Egészen egyértelmű tendencia nem támasztható alá széles körben arra nézve, hogy a bevándorlók számának emelkedése mellett a kibocsátó országok varianciája is nőtt 1990 és 2020 között. Ugyanakkor azokban az országokban, amelyek 1990-ben még nem számítottak tipikus célországoknak, egyértelműen látszik egy hasonló tendencia, így Magyarország és Finnország bevándorlói 2020-ban másfélszer annyi helyről származnak, mint a 1990-es bevándorlók és erőteljes változatosság növekedés figyelhető meg Írország esetén is, noha 2015-2020 között ott a tendencia megállni, sőt megfordulni látszik.

### Felhasznált szakirodalom

- Ager, A. & Strang, A. (2008). Understanding Integration: A Conceptual Framework. *Journal of Refugee Studies* 21 (2): 166–91. <https://doi.org/10.1093/jrs/fen016>.
- Ala-Mantila, M. & Fleischmann, F. (2018). Gender Differences in Labour Market Integration Trajectories of Recently Arrived Migrants in the Netherlands. *Journal of Ethnic and Migration Studies* 44 (11): 1818–40. <https://doi.org/10.1080/1369183X.2017.1382340>.
- Alaraj, H. et. al. (2019). Internship as a Mean for Integration. A Critical Study. *Journal of International Migration and Integration* 20 (2): 323–40. <https://doi.org/10.1007/s12134-018-0610-0>.
- Andersson, P. (2021), Recognition of Prior Learning for Highly Skilled Refugees' Labour Market Integration. *International Migration* 59 (4): 13–25. <https://doi.org/10.1111/imig.12781>.
- Angenendt, S. & Bither, J. & Ziebarth, A. (2015). Creating a Triple-Win through Labor Migration Policy? Lessons from Germany. Migration Strategy Group. [https://www.boschstiftung.de/sites/default/files/publications/pdf\\_import/MSG\\_Report\\_labor\\_migration\\_GermanyAngenendt\\_Bither\\_Ziebarth\\_Jan2015.pdf](https://www.boschstiftung.de/sites/default/files/publications/pdf_import/MSG_Report_labor_migration_GermanyAngenendt_Bither_Ziebarth_Jan2015.pdf)
- Arendt, J. (2020). Labor Market Effects of a Work-First Policy for Refugees. *Journal of Population Economics*, October. <https://doi.org/10.1007/s00148-020-00808-z>.
- Aumüller, J. (2016). Arbeitsmarktintegration von Flüchtlingen: Bestehende Praxisansätze Und Weiterführende Empfehlungen. Gütersloh: Bertelsmann Stiftung.
- Bakker, L. & Sin, Y. C & Phillimore, J. (2016). The Asylum-Integration Paradox: Comparing Asylum Support Systems and Refugee Integration in The Netherlands and the UK. *International Migration* 54 (4): 118–32. <https://doi.org/10.1111/imig.12251>.
- Battisti, M. & Giesing, Y. & Laurentsyeva, N. (2019). Can Job Search Assistance Improve the Labour Market Integration of Refugees? Evidence from a Field Experiment. *Labour Economics* 61 (December): 101745. <https://doi.org/10.1016/j.labeco.2019.07.001>.
- Belegri-Roboli, A. et. al. (2019). *Employability of MRAs in the SIRIUS countries*. [https://www.sirius-project.eu/sites/default/files/attachments/SIRIUS%20WP1-%20D1.4\\_0.pdf](https://www.sirius-project.eu/sites/default/files/attachments/SIRIUS%20WP1-%20D1.4_0.pdf)

- Bešić, A. - Diedrich, A – Aigner, P. (2021). Organising Labour Market Integration Support for Refugees in Austria and Sweden during the Covid-19 Pandemic. *Comparative Migration Studies* 9 (1): 48. <https://doi.org/10.1186/s40878-021-00264-y>.
- Bloch, A. (2008). Refugees in the UK Labour Market: The Conflict between Economic Integration and Policy-Led Labour Market Restriction. *Journal of Social Policy* 37 (1): 21–36. <https://doi.org/10.1017/S004727940700147X>.
- Bontenbal, I, - Nathan, L. (2021). Minding the Gaps: The Role of Finnish Civil Society Organizations in the Labour Market Integration of Migrants. *VOLUNTAS: International Journal of Voluntary and Nonprofit Organizations*, March. <https://doi.org/10.1007/s11266-021-00334-w>.
- Cerna, L. (2018). European High-Skilled Migration Policy. In *High-Skilled Migration: Drivers and Policies*, edited by Mathias Czaika. Oxford: Oxford University Press. <https://doi.org/10.1093/oso/9780198815273.003.0005>.
- Dagevos, J. & van der Linden, M. (2021). *Met alles opnieuw starten: een onderzoek naar de werking van het programma van Stichting Nieuw Thuis Rotterdam*. Rotterdam: Erasmus School of Social and Behavioural Sciences. <https://repub.eur.nl/pub/135517/>
- Degler, E. & Liebig, T. & Lenner, A. (2017). *Integrating Refugees into the Labour Market – Where Does Germany Stand?* Ifo DICE Report 2511–7823. ifo Institut - Leibniz-Institut für Wirtschaftsforschung an der Universität München. <http://hdl.handle.net/10419/181241>.
- European Commission (2016). *Key Policy Messages from the Peer Review on “Labour Market Inclusion of International Protection Applicants and Beneficiaries”*. Mutual Learning Programme. Brussels: Directorate-General for Employment, Social Affairs and Inclusion. <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?langId=en&catId=1047&newsId=2475&furtherNews=ye>
- European Commission (2022). *The Impact of Demographic Change in a Changing Environment* [https://commission.europa.eu/system/files/2023-01/the\\_impact\\_of\\_demographic\\_change\\_in\\_a\\_changing\\_environment\\_2023.PDF](https://commission.europa.eu/system/files/2023-01/the_impact_of_demographic_change_in_a_changing_environment_2023.PDF) utolsó letöltés: 2023.10.24.
- European Migration Network (2023). *Annual Report on Migration and Asylum 2022*. [https://home-affairs.ec.europa.eu/system/files/2023-07/00\\_eu\\_arm2022\\_report.pdf](https://home-affairs.ec.europa.eu/system/files/2023-07/00_eu_arm2022_report.pdf)
- European Migration Network. (2019). *Labour Market Integration of Third Country Nationals in EU Member States*. Synthesis Report for the EMN Study. European Commission. [https://ec.europa.eu/migrant-integration/sites/default/files/2019-03/00\\_eu\\_labour\\_market\\_integration\\_final\\_en.pdf](https://ec.europa.eu/migrant-integration/sites/default/files/2019-03/00_eu_labour_market_integration_final_en.pdf)
- Falkenhain, M. et. al. (2020). Setback in Labour Market Integration Due to the Covid-19 Crisis? An Explorative Insight on Forced Migrants’ Vulnerability in Germany. *European Societies* 23 (sup1): S448–63. <https://doi.org/10.1080/14616696.2020.1828976>.
- Fasani, F. & Mazza, J. (2020). *Immigrant Key Workers: Their Contribution to Europe's COVID-19 Response*. IZA Institute of Labor Economics, Apr. 2020, <https://docs.iza.org/pp155.pdf>
- Fasani, F. et. al. (2018). (The Struggle for) Refugee Integration into the Labour Market: Evidence from Europe. 11333. *IZA Discussion Paper Series*. IZA Institute of Labour Economics.
- Fasani, F. et. al. (2021). Lift the Ban? Initial Employment Restrictions and Refugee Labour Market Outcomes. *Journal of the European Economic Association* 19 (5): 2803–54. <https://doi.org/10.1093/jeea/jvab021>
- Fernández-Reino, M. et. al. (2020). From low-skilled to key workers: the implications of emergencies for immigration policy. *Oxford Review of Economic Policy*, 36(Supplement\_1), S382-S396.
- Fossati, F. – Liechti, F. (2020). Integrating Refugees through Active Labour Market Policy: A Comparative Survey Experiment. *Journal of European Social Policy* 30 (5): 601–15. <https://doi.org/10.1177/0958928720951112>.
- Friberg, J. H. – Midtbøen, A. H. (2018). Ethnicity as Skill: Immigrant Employment Hierarchies in Norwegian Low-Wage Labour Markets. *Journal of Ethnic and Migration Studies* 44 (9): 1463–78. <https://doi.org/10.1080/1369183X.2017.1388160>.

- 
- Godfried, E. et. al. (2015). *No Time to Lose: From Reception to Integration of Asylum Migrants*. Policy brief 4. WWR Policy Brief. The Hague: WWR.
  - Graf, J. (2021). *Monitoring Zur Bildungs- Und Erwerbsmigration: Erteilung von Aufenthaltstiteln an Drittstaatsangehörige*. Bundesamt für Migration und Flüchtlinge. [https://www.bamf.de/SharedDocs/Anlagen/DE/Forschung/BerichtsreihenMigrationIntegration/MonitoringBildungsErwerbsmigration/mobemi-halbjahresbericht-2021.pdf?\\_\\_blob=publicationFile&v=6](https://www.bamf.de/SharedDocs/Anlagen/DE/Forschung/BerichtsreihenMigrationIntegration/MonitoringBildungsErwerbsmigration/mobemi-halbjahresbericht-2021.pdf?__blob=publicationFile&v=6)
  - Grigoleit-Richter, G. (2017). Highly Skilled and Highly Mobile? Examining Gendered and Ethnicised Labour Market Conditions for Migrant Women in STEM-Professions in Germany. *Journal of Ethnic and Migration Studies* 43 (16): 2738–55. <https://doi.org/10.1080/1369183X.2017.1314597>.
  - Herbert, B. et. al. (2019). Language Skills and Employment Rate of Refugees in Germany Improving with Time. *DIW Weekly Report*. [https://doi.org/10.18723/DIW\\_DWR:2019-4-1](https://doi.org/10.18723/DIW_DWR:2019-4-1).
  - Holger, B. et al. (2021). *Begleitevaluation Der Arbeitsmarktpolitischen Integrationsmaßnahmen Für Geflüchtete*. Forschungsbericht 587. Bundesministerium für Arbeit und Soziales. Page 52 of 245 chrome-extension [https://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/https://docs.iza.org/report\\_pdfs/iza\\_report\\_123.pdf](https://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/https://docs.iza.org/report_pdfs/iza_report_123.pdf).
  - ILO (2022). *Human mobility and labour migration related to climate change in a just transition towards environmentally sustainable economies and societies for all*. [https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---ed\\_emp/---emp\\_ent/documents/publication/wcms\\_860606.pdf](https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---ed_emp/---emp_ent/documents/publication/wcms_860606.pdf)
  - Iván, M. et al. (2016). From Refugees to Workers: Mapping Labour Market Integration Support Measures for Asylum-Seekers and Refugees in EU Member States: Volume II: *Literature Review and Country Case Studies*. Bertelsmann Stiftung. <https://www.bertelsmann-stiftung.de/doi/10.11586/2016003>.
  - Jutvik, K. & Darrel, R. (2020). Permanent or Temporary Settlement? A Study on the Short-Term Effects of Residence Status on Refugees Labour Market Participation'. *Comparative Migration Studies* 8 (1): 44. <https://doi.org/10.1186/s40878-020-00203-3>.
  - Kazlou, A. (2019). *Immigrant Entrepreneurs in a Changing Institutional Context: A Mixed Embeddedness Approach*. Linköping: *Linköping University Electronic Press*. <https://public.ebookcentral.proquest.com/choice/publicfullrecord.aspx?p=5906923>
  - Klarer, A. (2022). *The Integration of Recent Migrants and Refugees: A Review of Research on Integration Policy Practices in the EU*. Spring Platform. <https://integrationpractices.eu/wp-content/uploads/2022/12/Review-Report-Public.pdf>
  - Lee, E. S. et. al. (2020). Unveiling the Canvas Ceiling: A Multidisciplinary Literature Review of Refugee Employment and Workforce Integration. *International Journal of Management Reviews* 22 (2): 193–216. <https://doi.org/10.1111/ijmr.12222>.
  - Liv, B. & Pace, M. & Sen, S. (2021). Accessing the Danish Labour Market: On the Coexistence of Legal Barriers and Enabling Factors. In *Migrants, Refugees and Asylum Seekers' Integration in European Labour Markets*, edited by Veronica Federico and Simone Baglioni, 135–48. IMISCOE Research Series. Cham: Springer International Publishing. [https://doi.org/10.1007/978-3-030-67284-3\\_7](https://doi.org/10.1007/978-3-030-67284-3_7).
  - McAuliffe, M. & Triandafyllidou, A. (2021). *World Migration Report 2022*. International Organization for Migration (IOM). Geneva.
  - Mexi, M. (2021). *Labour Market Integration of Migrants, Refugees and Asylum Seekers: Lessons Learned and Best Practices*. SIRIUS. <https://www.sirius-project.eu/publications/wp-reports-results>.
  - *Migration Policy Institute* honlapja. (2023) <https://www.migrationpolicy.org/> utolsó letöltés: 2023.10.15.
  - Morales, L. et. al. (2020). *The EMM (Ethnic and Migrant Minorities) Survey Registry*, May. <https://doi.org/10.5281/ZENODO.3841433>.

- Mulvey, G. (2015). Refugee Integration Policy: The Effects of UK Policy-Making on Refugees in Scotland. *Journal of Social Policy* 44 (2): 357–375.
- OECD (2003). The economic and social aspects of migration. <https://www.oecd.org/migration/mig/15474016.pdf>
- OECD & UNHCR (2018). *Engaging with employers in the hiring of refugees - A 10-Point Multi-Stakeholder Action Plan for Employers, Refugees, Governments and Civil Society*. UNHCR and OECD. <https://www.oecd.org/els/mig/UNHCR-OECD-Engaging-with-employers-in-the-hiring-of-refugees.pdf>.
- OECD (2022). *OECD Social, Employment and Migration Working Papers*. OECD. [https://www.oecd-ilibrary.org/social-issues-migration-health/oecd-social-employment-and-migration-working-papers\\_1815199x](https://www.oecd-ilibrary.org/social-issues-migration-health/oecd-social-employment-and-migration-working-papers_1815199x)
- Ortlieb, R. et. al. (2020). Do Austrian Programmes Facilitate Labour Market Integration of Refugees? *International Migration*, October, imig.12784. <https://doi.org/10.1111/imig.12784>.
- Özge, B. (2015). *Evaluating Impact: Lessons Learned from Robust Evaluations of Labour Market Integration Policies*. Migration Policy Group.
- Pfeffer, T. & Skrivanek, I. (2018). Why Is the Recognition of Credentials Not Just a Matter of Good Will? Five Theories and the Austrian Case. *European Journal of Cultural and Political Sociology* 5 (4): 389–422. <https://doi.org/10.1080/23254823.2018.1449126>.
- Poptcheva, E. & Stuchlik, A. (2015). *Work and Social Welfare for Asylum-Seekers and Refugees: Selected EU Member States*. European Parliamentary Research Service. <https://data.europa.eu/doi/10.2861/516230>.
- *Population City* adatbázis (2023). <http://population.city/> utolsó letöltés: 2023.10.24.
- Sarvimäki, M. & Hämäläinen, K. (2016). Integrating Immigrants: The Impact of Restructuring Active Labor Market Programs. *Journal of Labor Economics* 34 (2): 479–508. <https://doi.org/10.1086/683667>.
- Schenner, J. K. & Neergaard, A. (2019). Asylum-Seekers and Refugees within Europe and Labour Market Integration. *Transfer: European Review of Labour and Research* 25 (1): 13–24. <https://doi.org/10.1177/1024258919829995>.
- Smyth, G. & Kum, H. (2010). “When They Don’t Use It They Will Lose It”: Professionals, Deprofessionalization and Reprofessionalization: The Case of Refugee Teachers in Scotland. *Journal of Refugee Studies* 23 (4): 503–22. <https://doi.org/10.1093/jrs/feq041>.
- Spehar, A. (2021). Navigating Institutions for Integration: Perceived Institutional Barriers of Access to the Labour Market among Refugee Women in Sweden. *Journal of Refugee Studies*, February, feaa140. <https://doi.org/10.1093/jrs/feaa140>.
- *The Europe WAPES region in action!* (2022) <https://wapes.org/en/blog/2022/09/15/the-europe-wapes-region-in-action/>
- *Torontáli, Z.* (2022). Németország sokkal több unión kívülről érkező bevándorlót szeretne. *g7 folyóirat*. <https://g7.hu/vilag/20221202/nemetszag-sokkal-tobb-union-kivulrol-erkezo-bevandorlot-szeretne/>
- United Nation (2023). *International Migrant Stocks* adatbázis. <https://www.un.org/development/desa/pd/content/international-migrant-stock> utolsó letöltés: 2023.10.24.
- Weber T. et.al (2023). Employment and labour markets Measures to tackle labour shortages: Lessons for future policy. Eurofund. [https://www.eurofound.europa.eu/sites/default/files/ef\\_publication/field\\_ef\\_document/ef22015en.pdf](https://www.eurofound.europa.eu/sites/default/files/ef_publication/field_ef_document/ef22015en.pdf)
- Zwysen, W. & Demireva, N. (2020). Who Benefits from Host Country Skills? Evidence of Heterogeneous Labour Market Returns to Host Country Skills by Migrant Motivation. *ISER Working Paper Series*, Institute for Social and Economic Research (ISER), 1 May 2020, <https://www.iser.essex.ac.uk/research/publications/working-papers/iser/2020-06>.